

Матеріали міжнародної науково-практичної конференції

МОЛОДІЖНА НАУКА ЗАРАДИ МИРУ ТА РОЗВИТКУ

присвячена Всесвітньому дню науки (9-11 листопада 2022 року)

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

Матеріали міжнародної науково-практичної конференції

«МОЛОДІЖНА НАУКА ЗАРАДИ МИРУ ТА РОЗВИТКУ»

*присвячена Всесвітньому дню науки
(9-11 листопада 2022 року)*

Чернівці
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича
2022

УДК 0/9(082)
М 754

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
(протокол № 12 від 28 листопада 2022 року)*

М 754 **Молодіжна наука заради миру та розвитку** : зб. матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (9-11 листопада 2022 року, м. Чернівці). Чернівці : Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, 2022. 656 с.

ISBN 978-966-423-755-7

У Збірнику представлені результати теоретичних і практичних досліджень із широкого спектру напрямів: суспільні науки, гуманітарні науки та мистецтво, технічні науки, природничі науки, аграрні науки та ветеринарія, біологія та охорона здоров'я, математичні науки.

Збірник містить матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Молодіжна наука заради миру та розвитку»*, яка присвячена Всесвітньому дню науки (9-11 листопада 2022 року). Конференція була організована та проведена Чернівецьким національним університетом імені Юрія Федьковича, Радою молодих вчених Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Радою молодих учених при Міністерстві освіти і науки України.

ISBN 978-966-423-755-7

УДК 0/9(082)

* За достовірність результатів дослідження відповідальність несуть автори

© Чернівецький національний
університет імені Юрія Федьковича, 2022

Антон Попаденко Горизонти досвіду трансцендентності у метаморфозах західного світогляду	191
Святослав Васкул, Андрій Квік Феномен постсекулярності в контексті сучасного релігієзнавчо-філософського дискурсу	195
Paul Stephan How could eternal peace be possible? Philosophical considerations	198
Ірина Горохолінська Соціально-аксіологічні умови тривалого миру (І. Кант & І. Маргаліт)	202
Ігор Луцан Релігійний чинник в умовах воєнних злочинів росії проти України.....	206
Віталій Палагнюк Ідеологічне підґрунтя і можливості практичного втілення геополітичних перспектив України.....	209
Ірина Лазоревич Релігія та мистецтво в умовах війни: особливості взаємодії.....	212
Anastasia Kurushkina, Inna Makhovych The impact of wars and the revolution of dignity on fashion in Ukraine and the world.....	215
Мирослава Петращук Експлікація поняття страждання крізь призму феноменологічної традиції в біоетиці	218
Олександр Марчук та Ірина Марчук Терапевтичні концепти неопатристичного богослов'я в українському медичному капеланстві: кластер освіти	222
Володимир Rogovський Порівняльний аналіз християнської та язичницької сотеріології.....	226
Михайло Мілешкін Особливі великопостові богослужіння притаманні Київському християнству	228
Ігумен Лука (Михайло Грубняк) Молитва епikleзи в православній та католицькій церкві: історико-богословський аналіз.....	231
Святослав Рачук Особливості використання терміну «точка біфуркації» в історичному пізнанні	236
Kateryna Kovalenko, Svitlana Goncharenko Choosing colors when developing company identity	239
Анна Гришко, Юлія Бабенко, Інна Махович Поштова марка як комеморативний інструмент конструювання сучасної дійсності.....	241
Іван Воротняк, Микола Данилів Теологічні ідеї Джона Вікліфа	245
Наталія Баліцька Формування та розвиток інституту лідерства як запорука якісного партнерства та взаємодії у громаді.....	249

СОЦІАЛЬНО-АКСІОЛОГІЧНІ УМОВИ ТРИВАЛОГО МИРУ (І. КАНТ & А. МАРГАЛІТ)

Ірина Горохолінська

Кафедра філософії та культурології, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Чернівці, Україна

E-mail: i.horokholinska@chnu.edu.ua

АНОТАЦІЯ. Дискусія політичних еліт, науковців, громадських діячів, релігійних лідерів щодо умов розбудови миру актуалізувалася до глобально-безпекового рівня саме після широкомасштабного вторгнення Росії в Україну. Авторка аналізує соціально-філософські підходи до тлумачення поняття тривалого миру. Обмірковується Кантове бачення ідеї «вічного миру» та Маргалітове обґрунтування неприйнятності «гнилих компромісів» у питаннях політичного регулювання. Робиться чіткий висновок, що єдино можливою передумовою справді тривалого миру є справедлива перемога та засудження агресора. Підтверджується ця ідея й соціологічними дослідженнями, які засвідчують орієнтацію українського народу на усвідомлення: в умовах несправедливої війни територіальна цілісність України та її перемога над загарбником є єдиним механізмом відновлення та можливості розвитку в Європі.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: аксіологія, тривалий мир, компроміс, цінності, свобода.

I. Вступ

Коли йдеться про мир у глобальному контексті порозуміння, очевидно стає потреба всебічного обговорення його умов та підстав. Адже попри «вічність» цієї теми історія цивілізації, на жаль, не знає періоду, коли в жодній частині планети не велися б збройні конфронтації. «Мир в усьому світі», на жаль, часто є лише тезою утопічних проєктів. А проте вкрай важливим є вивчення трагічних уроків минулого, особливо в умовах сьогодення, коли «велика війна» прийшла в Європу після хижацького нападу Росії на суверенну Україну. Смерть одиниць через певний збройний конфлікт – це трагедія; безневинні смерті тисяч – катастрофа; а спричинення воєнної небезпеки для значного числа мешканців планети – це терор проти людяності й людства як таких. І саме таку загрозу несе російська агресія, спрямована на повалення світового ладу та засадничих угод, які політично та ціннісно налагоджували (після II Світової війни і до 2022 р.) мир та співпрацю між країнами. Уважний ціннісний аналіз нарративу та дій можновладців, церковних лідерів, генералів і значного числа громадян Росії демонструє, що цю війну вони, по суті, ведуть проти свободи, демократичних прав та й загальнолюдських цінностей.

II. Екзистенційне прагнення миру та його умови

Прагнення миру в такій ситуації – цілком зрозуміла, емоційно очевидна, природна інтенція. Має вона й цілу низку раціональних резонів. Адже йдеться як про безпеку фізичного та соціального існування людей, так і про збереження тих цінностей, що працюють на утвердження людяності як морального феномена, який передбачає любов, гармонію, свободу і її взаємне шанування. Проте важливо розуміти, в який спосіб можливий мир після ситуації такої агресії, що розпочалася, як ми вже казали, далеко не в лютому 2022 р. Ключові міжнародні домовленості Росія варварськи зневажила. Мирна угода «будь-якою ціною», котру «можна» було б укласти з країною-агресоркою, означала б неврахування доволі важливого аспекту стабільності – встановлення саме «справедливого миру». Огляньмо ж ідеї двох мислителів (різних часів), котрі доволі ґрунтовно розкрили проблему умов справжнього миру та порозуміння.

III. Кант про розбудову тривалого миру

Серед класичних філософських праць про умови «вічного миру» однойменний твір І. Канта – чи не найвідоміший. Мислитель певен: «...жоден мирний договір не буде вважатися дійсним, якщо він укладений із таємним збереженням підстав для майбутньої війни» (Kant, 1903, р. 107). Тобто, коли агресор бравує власною агресивною поведінкою щодо жертви (але при цьому маніпулятивно «не визнає», «не усвідомлює» аморальності цієї поведінки), – заклик до жертви піти на поступки агресорові задля уникнення глобальніших наслідків аж ніяк не внеможливі ці наслідки в подальшій перспективі. Виграш на цьому ґрунті часу дає лише агресорові змогу примножити рівень войовничості в майбутньому. Особливо, якщо йдеться про агресора, що тотально нівелює суб'єктність іншої країни, її право на власну ідентичність. За Кантом «жодна держава не має права насильницьким способом втручатися в конституцію та управління іншою державою» (Kant, 1903, р. 113). А якщо вона до цього все ж вдається, то очевидно, що її прагнення – цілковито хижакські, а політика «умиротворення» хижака через схиляння жертви до упокорення – то лише ілюзія «руху» до миру. Така ілюзія миру є не тільки шкідливою в аспекті ефективності. А й ширше: мир все одно буде порушено, бо хижакські наміри не викрито та не засуджено, а отже верифіковано як такі, що мають право на існування. Вона є в ціннісному плані цілковитим антагоністом до миру як основи гуманного співжиття.

IV. Розбудова «миру будь-якою ціною» як «гнилий компроміс» (А. Маргаліт)

Врахуймо й ідеї сучасного філософа А. Маргаліта: «...Мир не потребує виправдання: коли війна невинувата, мир виправдовується саме цим фактом. Існує дуже сильна презумпція на користь миру з тієї очевидної причини, що мир є запереченням масштабного насильства...» (Margalit, 2010, р. 79). Мислитель чітко демонструє: побудова такого миру можлива лише на рейках справедливості. І це він увиразнює через два поняття: 1) компромісу – шляху порозуміння, злагоди та 2) «гнилого» компромісу – відсування протистояння на «потім» (тимчасова ілюзія миру). «Компроміс – це те, що стосується прескриптивної теорії. Однак гнилий компроміс – це категорія нормативної теорії. Він накладає нормативне обмеження на прийнятний компроміс. Гнилий компроміс – це категорично неприйнятний компроміс» (Margalit, 2010, р. 128). Годі шукати мир там, де порушено принципи справедливості, де «закриваються очі» на правду про цінності. Позиція укладання «гнилого компромісу» з агресором не здатна стати основою для тривалого миру, адже він можливий лише на засадах справедливості. А. Маргаліт слушно твердить: «...Набагато гірше діяти аморально в ім'я моральних ідеалів, так само як гірше бути лицеміром і діяти аморально, ніж діяти аморально, не лицемірячи з цього приводу» (Margalit, 2010, р. 196). Морально позитивні заклики до миру є тільки тоді істинним його прагненням, коли викрито аморальне джерело його порушення. А замовчування реальних причин втрати миру – це тільки «легалізація» права на злочинну маніпуляцію.

V. Між безпекою та миром на шляху до свободи

У контексті цих роздумів мусимо звернути увагу, що в травні 2022 р. КМІС проводив в Україні репрезентативне телефонне опитування щодо можливостей територіальних поступок заради досягнення миру. 82% респондентів вважають (Readiness for territorial concessions to end the war as soon as possible, 2022), що жодні територіальні поступки навіть задля досягнення миру є неприпустимими. Ба більше, вже наступне опитування цієї соціологічної служби чітко вказує, що «...не менше 85% респондентів вважають, що в Україні немає утисків російськомовного населення (зокрема, 85% етнічних росіян і 90% російськомовних жителів

України), що Україна має свою довгу історію становлення і державності (а не є «штучним» витвором радянської влади), що західні держави не хотіли і не провокували Україну на війну проти Росії, що теза про «нацистів» при владі в Україні є вигадкою, що війна почалася через бажання Росії завоювати Україну (а не через справедливі претензії), що російські війська свідомо атакують цивільну інфраструктуру та мирних жителів, що російські військові перш за все винні в руйнуванні цивільної інфраструктури та жертвах серед мирного населення» (Perception index of the Russian-Ukrainian war, 2022). Тож українці переважно цілком свідомі: війна, котру Росія принесла в їхні домівки, є хижацькою, загарбницькою, кричуще аморальною. Цікаво, що в 2020 р. було підсумовано інше велике соціологічне дослідження, котре проводилося в різних країнах, зокрема, і в Україні – «Світове дослідження цінностей». У той час уже активною була інформаційна війна Росії проти України і її військова агресія в Донецькій та Луганській областях, анексія Криму. Але тоді на запитання, що важливіше: свобода чи безпека, 65,9% українських респондентів вказали безпеку (Світове дослідження цінностей 2020 в Україні, 2020, с.113). Тобто українці базово цінують мир та безпеку, але нині вони наочно пересвідчилися: орієнтація на «мир будь-якою ціною» не дає безпеки. Нетривким є «мир», що вибудовується на омані. Тільки діяльна боротьба проти релігійно, політично, соціально «освячуваного» зла (та солідарність у цьому здорових сил) здатна проторувати дорогу до миру. І це дедалі чіткіше починають розуміти й лідери Європи, як-от чинний президент Німеччини Ф.-В. Штайнмаєр, який нещодавно (після відвідання України) заявив у зверненні до нації: «Уявний мир..., який закріплює захоплення теренів Путіним, не є миром. Це означало б панування терору для багатьох людей в Україні, залишило б їх на милість свавільного насильства російських окупантів. Люди в Україні... бажають миру, ще відчайдушніше, ніж ми! Але вони мають рацію, коли кажуть, що мир, якого ми прагнемо, має бути справедливим. Мир, який зберігає незалежність і свободу України. Несправедливий мир – це не мир: він несе в собі насіння нових воєн. Ні, несправедливий мир зміцнить усіх тих у світі, чия жага влади не знає ні законів, ні правил. Це не може бути в наших інтересах» (Steinmeier, 2022).

VI. Висновки: тривалий мир як справедливий мир

Людина на інтелектуально-духовному та тілесному вимірі буття вмотивована до розбудови простору безпеки й миру. Але необхідним є індивідуальне й суспільне усвідомлення реальних умов цієї безпеки та шляху розбудови сталого миру. Такий мир неможливий без утвердження справедливості, засудження агресора за його злочинні дії, а в подальшому і його каяття.

VII. Список використаних джерел

- [1] Kant, I. (1903). *Perpetual Peace: A Philosophical Essay*. London : Swan Sonnenschein & CO, LIM. 203 p.
- [2] Margalit, A. (2010). *On Compromise and Rotten Compromises*. Princeton : Princeton University Press. 209 p.
- [3] *Perception index of the Russian-Ukrainian war: results of a telephone survey conducted on May 19-24, 2022*. (2022, 27 May). Kyiv International Institute of Sociology : sociological and marketing research. <https://www.kiis.com.ua/?lang=eng&cat=reports&id=1113&page=1>
- [4] *Readiness for territorial concessions to end the war as soon as possible: the results of a telephone survey conducted on May 13-18, 2022*. (2022, 24 May). Kyiv International Institute of Sociology : sociological and marketing research. <https://www.kiis.com.ua/?lang=eng&cat=reports&id=1111>
- [5] Steinmeier F.-W. Strengthening everything that connects us https://www.bundespraesident.de/SharedDocs/Reden/EN/Frank-Walter-Steinmeier/Reden/2022/221028-Strengthening-everything-that-connects-us.html?fbclid=IwAR0RU6htTQGeRzd_5y8yFBDkKb_gzakrAbJy4PeCyN3qZx_K4-PYR67DAEQ
- [6] *Світове дослідження цінностей 2020 в Україні*. (2020). Український центр європейської політики. Київ. 216 с. https://ucep.org.ua/wp-content/uploads/2020/11/WVS_UA_2020_report_WEB.pdf

SOCIAL AND AXIOLOGICAL CONDITIONS OF LASTING PEACE (I. KANT & A. MARGALIT)

Iryna Horokholinska

ABSTRACT. The discussion of political elites, scientists, public figures, religious leaders about the conditions for the development of the world was updated to the level of global security precisely after Russia's large-scale invasion of Ukraine. The author analyzes socio-philosophical approaches to the interpretation of the concept of lasting peace. Kant's vision of the idea of «eternal peace» and Margalit's justification for the unacceptability of «rotten compromises» in matters of political regulation are discussed. A clear conclusion is drawn that the only possible prerequisite for a truly lasting peace is a just victory and condemnation of the aggressor. This idea is also confirmed by sociological studies, which testify to the orientation of the Ukrainian people towards awareness: in the conditions of an unjust war, the territorial integrity of Ukraine and its victory over the invader is the only mechanism for restoration and development opportunities in Europe.

KEYWORDS: axiology, lasting peace, compromise, values, freedom.